

**ADATOK A BALATON-FELVIDÉK NÉHÁNY TELEPÜLÉSÉNEK
ÉPÜLETLAKÓ PÓKFAUNÁJÁHOZ (ARANEAE)**

SZINETÁR CS. – KENYERES Z. – KOVÁCS H.
Szombathely – Zirc

ABSTRACT: Data to the building-dwelling spider fauna of the Balaton Uplands – The spiders were collected from buildings of 10 village of the region. The 259 specimens belonged to 48 species. *Spermophora senoculata* (DUGES, 1836) is new to the fauna of Hungary. The most typical building-dwelling spiders of the region were: *Scytodes thoracica*, *Hoplopholcus forskali*, *Achaearanea tepidariorum*, *Steatoda bipunctata*, *Steatoda triangulosa*, *Steatoda grossa*, *Amaurobius ferox* and *Euophrys lanigera*.

Bevezetés

Az ember természetátalakító tevékenysége által teremtett mesterséges környezet a bioszféra speciális részét képezi. A különböző jellegű, funkciójú épületek sajátos környezeti tényezőkkel, feltételrendszerükkel a természetestől eltérő környezetet jelentenek. Ezt az élőhelyet egyes állatok spontán benépesítik. Ily módon egy sajátos fajösszetételű életközösség jöhet létre az emberi építményekhez kapcsolódóan. Azt a folyamatot, amelynek során az élőlények alkalmazkodnak a mesterségesen létrehozott és állandó antropogén hatásoknak kitett élőhelyekhez, szinantropizációnak nevezzük. A pókok esetében is jól ismert jelenségről van szó. Épület-szinantrop pókok alatt azon fajokat értjük, amelyek egy bizonyos folyamatossággal az ember épített környezetében jelen vannak, ahhoz teljes életciklusukkal alkalmazkodtak, és önálló épületlakó populációkat alkotnak (oikobionta populáció) (SACHER 1983). VALESOVA-ZDÁRKOVÁ (1966), valamint SACHER (1983) definícióit alkalmazva, az ember épített környezetéhez való kötődés alábbi fokozatait különböztetjük meg a pókoknál. Euszinantrop fajok azok, amelyek csak emberi településeken fordulnak elő, s ott oikobionta populációkat alkotnak. Az épületekhez való kötődés nem csak az építmények belső tereihez kapcsolódhat. Egyes fajok tipikusan a külső struktúrákhoz, pl. a falakhoz kötődhetnek. Hemiszinantrop, vagy fakultatív épület-szinantrop fajok azok, melyeknél tipikus élőhelynek számítanak az épületek és más építmények, de emellett a természetes élőhelyeken (pl. barlangokban, sziklák és fakéreg alatt) is vannak önálló populációik. Időleges szinantropiáról akkor beszélhetünk, ha az illető faj csak bizonyos időszakokban települ be épületekbe, például a téli időszakban. Az aszinantrop, vagy más néven xenantrop fajok populációi elsősorban az ember élőhelyétől távol, antropogén hatásoktól mentes élőhelyeken fordulnak elő, megjelenésük épületekben, illetve épületeken véletlenszerű és rövid idejű. A pókok speciális fonáltreplítéses terjedésének, valamint az ember véletlenszerű behurcolásának eredményeként (pl. virágokkal, zöldség- és gyümölcsfélékkel), számos pókfaj alkalmi megjelenésével lehet számolni az épületekben. Egyes talajon élő fajok (pl. farkaspókok) alkalmi megjelenése a kertek házak esetében szintén gyakorta

előfordulhat. Az épületek jellege és környezete alapvetően meghatározza a tartósan, illetve alkalmilag megtelepedő pókfaunát (SZINETÁR et al. 1991).

Az épületlakó pókfaunára vonatkozó fontosabb nemzetközi és hazai munkák az alábbiak. A már idézett VALESOVA-ZDÁRKOVA (1966) a volt Csehszlovákiában végzett ilyen irányú vizsgálatokat. Alapműnek számít a témában SACHER (1983), a volt NDK szinantróp pókfaunájáról írt műve. A magyarországi kutatások 1989-ben kezdődtek meg, s eddig csaknem kizárólag a Nyugat-Dunántúlon történtek ilyen irányú vizsgálatok (SZINETÁR et al. 1991; SZINETÁR 1992a, 1992b, 1993; SZINETÁR-VAJDA 1992).

Jelen vizsgálat célja, az épületlakó pókfaunára vonatkozó hazai ismeretek bővítése, néhány közép-dunántúli területről gyűjtött mintavétel segítségével.

Anyag és módszer

A Balaton-felvidék tíz településének (Badacsonylábdíhegy, Balatongyörök, Révfülöp, Salföld, Sebron, Szentbékáll, Szigliget, Szent György-hegy, Tapolca, Tihany) épületeiből egyelűes kézi gyűjtéssel történt a pókok befogása (1. ábra). A gyűjtések elsősorban 1995 októberétől 1996 októberéig történtek. Ezen mintavételeken kívül szerepel a közleményben néhány korábbi alkalmi gyűjtés adata is a régióból. A települések egy részében (Tapolca, Badacsonylábdíhegy) szisztematikus gyűjtéseket végeztünk. A mintavételek különböző adottságú és jellegű épületekből és épületrészekből történtek. A pókok konzerválására és tárolására 70%-os etanolt alkalmaztunk. A determináláshoz LOKSA (1969, 1971), HEIMER és NENTWIG (1991), valamint ROBERTS (1995) munkáit használtuk. A fajok elnevezésénél PLATNICK (1997) munkáját követjük. A korábbi hazai adatok tekintetében SAMU és SZINETÁR (1998) közleményét vettük alapul.

Eredmények

A vizsgálati terület épületeiből 48 faj 259 egyede került begyűjtésre. Kilenc genus esetében csupán ivaréretlen példányok kerültek elő, így faji szintű determinálásukra nem volt lehetőség. A befogott pókok 45%-a volt ivarérett. A nemek megoszlása: 30% nőstény, 15% hím.

A területről kimutatott fajok

A fajok neve után feltüntettük, hogy az adott pókfaj a szinantrópia fokozatainak mely típusába sorolható VALESOVA-ZDÁRKOVA (1966) és SACHER (1983) besorolása, illetve az eddigi hazai előfordulások ismeretében. (ES=euszinantróp; HS=hemiszinantróp; AS=aszinantróp)

Scytodidae

Scytodes thoracica (LATREILLE, 1802) ES

1 \$ Tapolca, 1995.02.22.; 1 \$ Badacsonylábdíhegy, 1995.10.15.; 1 juv. Tapolca, 1996.04.02.; 1 # Tapolca, 1996.04.10.; 1 juv. Tapolca, 1996.04.15.; 1 \$, 1 # Tapolca, 1996.06.27.

Pholcidae

Hoplopholcus forskali THORELL, 1871 ES

1 \$, 1 #, 2 juv. Balatongyörök, 1988.08.09.; 2 \$, 3 #, 4 juv. Szentbékáll, 1991.06.29.; 1 # Tapolca, 1995.11.18.; 1 juv. Badacsonylábdíhegy, 1996.02.23.; 1 \$, 1 juv. Révfülöp, 1996.03.30.; 1 \$ Szigliget, 1996.04.10.; 1 juv. Balatongyörök, 1997.09.30.

Pholcus phalangioides (FUESSLIN, 1775) ES (HS)

5 \$, 2 # Szentbékáll, 1991.06.29.;

A faj Közép-Európában kevés kivételtől eltekintve csak épületekben fordul elő. Néhány esetben szabadban élő populációkat is találtak (SACHER, 1983). LOKSA (1969) is utal rá, hogy hazánkban kövek alatt szabadban is előfordul.

Pholcus sp.

1 juv. Szentbékállá, 1991.06.29.; 2 juv. Tapolca, 1996.04.15.

Spermophora senoculata (DUGES, 1836) ES

1 \$ Tapolca, 1995.10.15.; 1 \$ Tapolca, 1996.03.15.; 2 \$ Tapolca, 1996.06.27.;

(A Balaton-felvidéki gyűjtésekkel párhuzamosan a Dél-Dunántúlról is 1995-ben került elő e hazai faunára nézve új álkaszáspók faj : 1 \$ Komló, 1995.11.26.; 1 juv. Bezedek, 1996.06.; 1 juv. Pécs, 1996.08.)

Segestridae

Segestria bavarica C.L. KOCH, 1843 AS

1 juv. Tapolca, 1996.04.15.;

Dysderidae

Harpactea rubicunda (C.L. KOCH, 1838) AS

1 \$ Balatongyörök, 1997.09.30.;

Magyarországtól északra hemiszinantróp faj (SACHER 1983).

Harpactea sp.

1 juv. Badacsonylábdíhegy, 1995.10.15.

Theridiidae

Achaearanea tepidariorum (C.L. KOCH, 1841) ES

8 \$, 2 #, 3 juv. Balatongyörök, 1988.05.15.; 3 \$, 2 juv. Balatongyörök, 1988.08.09.; 1 juv. Balatongyörök, 1992.05.15.; 1 juv. Tapolca, 1995.11.18.; 1 \$ Tapolca, 1996.01.15.; 1 juv. Badacsonylábdíhegy, 1996.02.23.; 1 juv. Révfülöp, 1996.03.30.; 1 \$, 1 #, 1 juv. Tapolca, 1996.06.27.; 4 juv. Tihany, 1996.07.31.; 1 \$ Balatongyörök, 1997.09.30.

Episinus truncatus LATREILLE, 1809 AS

1 # Badacsonylábdíhegy, 1996.08.15.

Steatoda bipunctata (LINNAEUS, 1758) HS

2 \$, 5 juv. Balatongyörök, 1988.08.09.; 1 \$ Szentbékállá, 1991.06.29.; 2 \$, 2 juv. Balatongyörök, 1992.05.15.; 1 # Tapolca, 1995.11.14.; 4 juv. Révfülöp, 1996.03.30.; 1 # Tapolca, 1996.04.10.; 2 \$, 13 juv. Tihany, 1996.07.31.; 1 \$, 1 #, 2 juv. Balatongyörök, 1997.09.30.

Steatoda triangulosa (WALCKENAER, 1802) ES(!)

1 \$ Szigliget, 1996.04.10.; 1 \$ Szent-György-hegy, 1996.04.15.; 5 juv. Tapolca, 1996.04.15.; 1 \$ Sebrón, 1996.07.15.; 2 juv. Tapolca, 1996.07.15.

Dél-Európában a szabad természetben is gyakori. Hazánkban a városi zöldterületeken véletlenszerűen előfordulhat, de a szabadban nincsenek önálló populációi.

Steatoda grossa L. KOCH, 1838) ES

1 # Tapolca, 1995.11.14.; 1 \$ Tapolca, 1995.11.28.; 2 # Tapolca, 1995.12.10.; 1 # Szigliget, 1996.04.10.; 1 \$ Salföld, 1996.06.25.

Theridion spp.

1 juv. Badacsonylábdíhegy, 1996.02.23.; 1 juv. Tapolca, 1996.04.15.

Linyphiidae

Erigone dentipalpis (WIDER, 1834) AS

1 # Tapolca, 1996.03.15.

Linyphia triangularis (CLERCK, 1757) AS

1 \$, 1 juv. Tihany, 1996.07.31.

Tetragnathidae**Metellina sp.**

1 juv. Balatongyörök, 1988.08.09.

Pachygnatha sp.

1 juv. Tapolca, 1996.03.15.

Tetragnatha sp.

1 juv. Badacsonylábdihégy, 1996.07.15.; 1 juv. Balatongyörök, 1997.09.30.

Araneidae**Araneus angulatus** CLERCK, 1757 AS

1 \$ Tapolca, 1996.07.20.

Araneus diadematus CLERCK, 1757 HS

1 juv. Révfülöp, 1996.03.30.; 3 \$ Sebron, 1996.07.15.; 1 # Tapolca, 1996.07.20.; 2 \$ Badacsonylábdihégy, 1996.08.15.; 1 # Balatongyörök, 1997.09.30.

Araneus marmoreus CLERCK, 1757 AS

1 \$ Sebron, 1996.07.15.

Araneus quadratus CLERCK, 1757 AS

1 # Tapolca, 1996.07.20.

Araneus triguttatus (FABRICIUS, 1775) AS

1 \$ Tapolca, 1996.06.27.

Araneus sp.

1 juv. Salföld, 1996.06.25.

Larinioides ixobolus (THORELL, 1873) HS

1 \$ Balatongyörök, 1992.05.05.; 1 \$ Tapolca, 1996.01.15.; 1 # Badacsonylábdihégy, 1996.03.24.; 1 \$ Salföld, 1996.06.25.; 1 \$ Tapolca, 1996.06.27.; 1 \$, 2 # Tapolca, 1996.07.20.

Larinioides patagiatus (CLERCK, 1757) AS

1 \$ Tihany, 1996.07.31.

Larinioides sp.

2 juv. Balatongyörök, 1992.05.15.; 1 juv. Badacsonylábdihégy, 1996.03.24.; 2 juv. Révfülöp, 1996.03.30.; 3 juv. Tapolca, 1996.06.27.; 7 juv. Tihany, 1996.07.31.

Zilla diodia (WALCKENAER, 1802) AS

1 # Balatongyörök, 1996.05.15.

Lycosidae**Aulonia albimana** (WALCKENAER, 1805) AS

1 juv. Tapolca, 1996.04.15.

Pardosa sp.

1 juv. Badacsonylábdihégy, 1995.10.15.; 1 juv. Tapolca, 1996.03.15.; 4 juv. Révfülöp, 1996.03.30.; 1 juv. Tapolca, 1996.04.02.; 2 juv. Tapolca, 1996.05.10.; 1 juv. Tapolca, 1996.07.15.; 2 juv. Tihany, 1996.06.31.;

Trochosa ruricola (DE GEER, 1778) AS

1 # Tapolca, 1996.04.10.

Trochosa sp.

1 juv. Tapolca, 1996.04.10.; 1 juv. Tapolca, 1996.04.15.

Pisauridae**Pisaura mirabilis** (CLERCK, 1757) AS

1 juv. Tapolca, 1995.11.18.; 1 juv. Tapolca, 1996.03.15.;
1 juv. Tapolca, 1996.04.14.; 1 \$ Tapolca, 1996.06.27.

Agelenidae**Agelena gracilens** C.L. KOCH, 1841 AS

1 # Badacsonylábdiegy, 1996.07.15.

Tegenaria agrestis (WALCKENAER, 1802) AS

1 \$ Balatongyörök, 1996.11.10.

Tegenaria domestica CLERCK, 1757 ES

1 # Salföld, 1996.06.25.; 1 \$ Badacsonylábdiegy, 1996.08.15.

Tegenaria sp.

1 juv. Balatongyörök, 1988.08.09.; 1 juv. Tapolca, 1996.04.10.; 1 juv. Badacsonylábdiegy, 1 juv. Tapolca, 1996.05.10.; 1996.07.15.; 1 juv. Balatongyörök, 1997.09.30.

Dictynidae

Dictyna civica (LUCAS, 1850) ES

1 \$ Tapolca, 1996.06.27.

Amaurobidae

Amaurobius ferox (WALCKENAER, 1830) HS

1 \$ Balatongyörök, 1988.05.15.; 1 \$, 1 # Tapolca, 1995.11.18.; 1 \$ Tapolca, 1996.04.02.; 1 # Szigliget, 1996.04.10.; 1 # Tapolca, 1996.04.15.; 1 \$ Salföld, 1996.06.25.; Magyarországtól északabbra inkább euszinantróp (SACHER, 1983), nálunk szabadban is gyakori.

Amaurobius sp.

1 juv. Balatongyörök, 1988.08.09.; 1 juv. Balatongyörök, 1988.09.10.; 1 juv. Tapolca, 1995.02.22.; 1 juv. Tapolca, 1996.01.15.; 2 juv. Tihany, 1996.07.31.; 1 juv. Badacsonylábdiegy, 1996.08.15.

Liocranidae

Liocranum sp.

1 juv. Tihany, 1996.07.31.

Clubionidae

Cheiracanthium mildei L. KOCH, 1864 HS

1 juv. Badacsonylábdiegy, 1995.11.14.; 1 juv. Tapolca, 1995.11.28.; 1 juv. Badacsonylábdiegy, 1996.02.23.; 1 juv. Tapolca, 1996.03.15.

Gnaphosidae

Micaria sp.

1 # Tihany, 1996.07.31.

Scotophaeus sp.

1 juv. Tapolca, 1996.06.27.; 2 juv. Tihany, 1996.07.31.; 1 juv. Badacsonylábdiegy, 1996.08.15.

Trachyzelotes pedestris (C.L. KOCH, 1837) AS

1 # Tapolca, 1996.06.27.

Drassodes sp.

1 juv. Tapolca, 1996.01.15.; 1 juv. Tapolca, 1996.05.10.

Zelotes sp.

1 juv. Tapolca, 1996.04.10.; 2 juv. Tihany, 1996.07.31.

Philodromidae

Philodromus rufus WALCKENAER, 1826 AS

1 \$ Balatongyörök, 1992.05.15.; 1 \$ Tapolca, 1996.05.10.

Philodromus sp.

1 juv. Balatongyörök, 1992.05.15.; 1 juv. Tapolca, 1996.01.15.; 2 juv. Tapolca, 1996.04.15.; 1 juv. Tapolca, 1996.05.10.

Tibellus sp.

1 juv. Tapolca, 1996.04.10.

Thomisidae

Xysticus audax (SCHRANK, 1803) AS

1 # Tapolca, 1996.05.10.

Xysticus kochi THORELL, 1872 AS

1 \$ Szent-György-hegy, 1996.04.15.

Xysticus sp.

1 juv. Tapolca, 1996.07.15.; 1 juv. Tihany, 1996.07.31.

Salticidae

Euophrys lanigera (SIMON, 1871) ES

1 \$ Tapolca, 1995.12.10.; 2 \$ Tapolca, 1996.03.02.; 1 juv. Tapolca, 1996.03.15.; 1 \$ Szent-György-hegy, 1996.04.15.; 1 \$ Tapolca, 1996.04.15.; 1 juv. Tapolca, 1996.06.27.; 1 # Tapolca, 1996.07.15.

Macaroeis nidicolens (WALCKENAER, 1802) AS

1 # Révfülöp, 1996.03.30.

Salticus zebraneus (C.L.KOCH, 1837) AS

1 \$ Balatonyörök, 1988.08.09.; 1 \$ Badacsonylábdihégy, 1996.07.15.

Salticus sp.

1 juv. Tapolca, 1996.06.27.

Értékelés

A vizsgálataink eredményei közül kiemelendő a *Spermophora senoculata* előkerülése, melynek korábban nem volt ismert hazai adata. A *Spermophora* genus abban tér el a többi hazánkban is képviselt álkaszáspók genustól, hogy az ide tartozó pókoknak csak hat szemük van, a szemek két szemcsoportot alkotnak az előtest felszínén. (2. ábra, a). A faj potroha a *Psilochorus simoni*hoz hasonlóan gömbölyded, így az egész állat habitusa is erőteljesen hasonlít hozzá (2. ábra, b). A test fakó, majdnem teljesen színtelen. Az előtest fehéres színű, rajta elmosódó folttal. A potroh ugyancsak fehér, három pár alig kivehető folttal. Az utótest magasabb és boltozatosabb, mint a *Psilochorus*nál, melynél az élő és frissen konzervált példányok esetében az utótest jellegzetesen zöldesszürke színű, így akár szabad szemmel is elkülöníthető e két apró és gömbölyded utótestű álkaszáspókunk. A faj kelet-mediterrán eredetű, sziklafalakon és barlangokban él. Elterjedésének északi határa Svájc és Csehország területére tehető, de ebben a régióban már csak épületekben él (HEIMER-NENTWIG 1991). A faj megtalálható Észak- és Közép-Olaszországban, valamint Szardínia szigetén (PESARINI 1995). A volt Jugoszlávia területén Horvátországban, Montenegróban, Macedóniában fordul elő (NIKOLIC-POLENEC 1981). Svájcban, mint tipikus épületlakó fajt említik (MAURER-HANGGI 1990). Európán kívüli területeken Algériában, Madeirán fordul elő. Legkeletibb terület ahonnan leírták, a Krím-félsziget. Ahogy az az 1918-ban megjelent „A Magyar Birodalom állatvilága” című műből kiderül, a *Spermophora senoculata* a történelmi Magyarország pókfaunájának tipikus eleme volt. A könyv a fajt szintén déli, adriai fajként jellemzi (CHYZER-KULCZYNSKI 1918).

Spermophora senoculata a mai Magyarország területéről először 1995. októberében került elő egy tapolcai lakásból, ahonnan eddig négy fejlett nőstény példányt sikerült begyűjteni. E vizsgálattal csaknem egyidőben néhány dél-dunántúli településen is sikerült megtalálni a fajt, így megállapítható, hogy a faj a hazai épületlakó pókfauna tagja, s vele ötre emelkedett a hazánkban előforduló álkaszáspókok száma.

A vizsgálati anyagban igen jelentős volt az aszinantróp fajok száma. Ezek az állatok csak véletlenszerűen, alakalmilag jutnak be az épületekbe (pl. *Lycosidae*, *Thomisidae*). Egyes esetekben a telelési időszakra való betelepülés lehet az előfordulás magyarázata.

így például a sárga dajkapók (*Cheiracantium mildei*) fiatal és subadult példányainak téli időszakú betelepülése az ország más területein is megfigyelhető. Az irodalomból ismert, hogy a mérges dajkapókhoz hasonlóan kellemetlen lehet a csípése, így a faj épületekben való megjelenésére egészségügyi szempontból is figyelmet kell fordítani (SZINETÁR 1992a). A vizsgálati anyagban feltűnő több nagytestű keresztespókfaj jelenléte. Ezek elsősorban az épületek külső felületein és a nyílászárókon telepednek meg. Az épületbelsőbe többnyire csak véletlenszerűen jutnak be. A *Larinioides ixobolus* a Balaton-felvidéken, a vízközei építményeken roppant jellemző. Kizárólag éjszaka van a hálóján, mellyel főleg a nyári időszakban tömegesen jelentkező szúnyogokat és árvaszúnyogokat zsákmányolja.

A tipikus épületlakó pókok közül az alábbiak tekinthetők a régió legjellemzőbb fajainak: *Scytodes thoracica*, *Hoplopholcus forskali*, *Achaearanea tepidariorum*, *Steatoda bipunctata*, *Steatoda triangulosa*, *Steatoda grossa*, *Amaurobius ferox*, *Euophrys lanigera*. Ezek állandó jelenlétével bármely épületben számolhatunk. Jelen vizsgálat eredményei alapján az is jól látható, hogy ezen fajok mellett a lakóépületek számos további fajnak jelenthetnek – téli és nyári időszakban egyaránt – ideiglenes élőhelyet. Ezek közül csupán az említett sárga dajkapók jelenléte, illetve csípése járhat kellemetlenséggel. Egyes hálószővő fajok gyakori megtelepedése a lakásokban és üdülőkben vitathatatlanul zavarólag hat. A hálókat csak rendszeres takarítással lehet eltávolítani. Az épületek és egyéb építmények külső felszínén megtelepedő nagyméretű kerekhálós fajok (*Larinioides* és *Araneus* fajok) jelenléte feltétlenül pozitívan értékelendő a repülő rovarok (elsősorban szúnyogok) zsákmányolása révén.

Köszönetnyilvánítás

Hálás köszönetünket fejezzük ki az alábbiakban felsorolt családtagjainknak, barátainknak és ismerőseinknek, akik adatgyűjtésükkel nagyban segítették munkánkat: Bauer Norbert, Arató Józsefné, Németh Lászlóné, id. Kenyeres Zoltán, Petró Zsoltné, Szabó Zsolt, Szinetár Miklós.

Irodalom – Literatur

- Chyzer K.–Kulczynski L.** (1918): Pókok (Araneae) – A Magyar Birodalom Állatvilága III. Arthropoda. Budapest, Kir. Magyar Term. tud. Társ. p. 11.
- Heimer, S.–Nentwig, W.** (1991): Spinnen Mitteleuropas – Verlag Paul Parey, Berlin und Hamburg, 544 p.
- Loksa I.** (1969): Pókok I. – Araneae I. – Fauna Hungariae 97. 133 p.
- Loksa I.** (1972): Pókok II. – Araneae II. – Fauna Hungariae 109. 112 p.
- Maurer, R.–Hanggi, A.** (1990): Katalog der schweizerischen Spinnen – Documenta Faunistica Helvetiae, 12. Schweizerischer Bund für Naturschutz
- Nicolic, F.–Polenec, A.** (1981): Catalogus Faunae Jugoslaviae III./4. – Consilium Academicarum Scientiarum republicae Socialisticae Foederativae Jugoslavia, Ljubljana 21–22.
- Platnick, I. N.** (1997): Advances in Spider Taxonomy 1992–1995. With Redescriptions 1940–1980. – New York Entomological Society in association with The American Museum of Natural History, 976 p.
- Roberts, M. J.** (1995): Spiders of Britain and Northern Europe – Harper Collins Publishers, 383 p.
- Pesarini, C.** (1995): Arachnida, Araneae – In: Minelli, –Ruffo, S.–La Posta, S. (eds), Checklist delle specie della fauna Italiana 42. Calderini, Bologna.

- Sacher, P.** (1983): Spinnen (Araneae) an und in Gebäuden – Versuch einer Analyse der synanthropen Spinnenfauna in der DDR – Entomologysche Nachrichten und Berichte 27:97-104, 141-152, 197-204, 224.
- Samu F.–Szinétár Cs.** (1998): Bibliographic check list of the Hungarian spider fauna – Bull. Br. arachnol. Soc. (in press)
- Szinétár Cs.–Csitári I.–Németh J.** (1991): A pókok épület-szinantrópiájának vizsgálata a Nyugat-Dunántúlon – I. Magyar Ökológus Kongresszus, Keszthely, Posztterek Összefoglalói, p. 153.
- Szinétár Cs.** (1992a): Újdonsült albérllőink, avagy jövevények az épületlakó pókfaunánkban – Állattani Közlemények 78:99-108.
- Szinétár Cs.** (1992b): Spruce as spider habitat in urban ecosystem I. – Folia Ent. Hung. 53:179-188.
- Szinétár Cs.–Vajda Z.** (1992): Egy ritka dél-európai pókfaj, a *Tegenaria nemorosa* megjelenése hazánkban – Folia Ent. Hung. 53:257
- Szinétár Cs.** (1993): Spruce as spider habitat in urban ecosystem II. – Folia Ent. Hung. 54:131-145.
- Tóth S.** (1987): Az UTM hálótérképezés eredményei és feladatai a Bakony hegységben – Folia Mus. Hist.-nat. Bakonyiensis, 6:43-56.
- Valesova-Zdarkova, E.** (1966): Synanthrope Spinnen in der Tschechoslowakei (Arach., Araneae), Frankfurt am Main – Senck. biol. 47/1:73-75.

ANGABEN ZUR GEBÄDESYNANTROPE SPINNEN (ARANEAE) EINIGER GEMEINDEN DES BALATON-OBERLANDES

Der Einfang der Spinnen geschah in zehn Ortschaften des Balaton-Oberlandes (Bada-csonyládbi-hegy, Balatongyörök, Révfülöp, Salföld, Sebron, Szentbékáll, Szigliget, Szent-György-hegy, Tapolca, Tihany). Das Sammeln wurde in erster Linie zwischen Oktober 1995 und 1996 durchgeführt. Ausserhalb dieser Probeentnahme kommen in dieser Mitteilung auch einige Daten früherer Sammlungen in dieser region vor. Aus den Gebäuden des Untersuchungsgebietes wurden 259 Exemplare von 48 Arten eingefangen. Bei 9 Genus wurden nur juvenile Exemplare gefunden, so konnte bei ihnen die Art nicht determiniert werden. 45% der gefangenen Spinnen waren adult. Nach Gattung: 30% waren weiblich, 15% männlich. Von den Ergebnissen der Untersuchungen ist es bemerkenswert, dass *Spermophora senoculata* (Duges, 1836) gefunden wurde, obwohl über diese Art früher keine heimischen Daten zur Verfügung standen. Die typischen Gebädesynantrophe Arten sind in dieser Region: *Scytodes thoracica*, *Hoplopholcus forskali*, *Achaearanea tepidariorum*, *Steatoda bipunctata*, *Steatoda triangulosa*, *Steatoda grossa*, *Amaurobius ferox*, *Euophrys lanigera*. Im Untersuchungsbereich war die Zahl der asynanthrop Arten bedeutend. Diese Tiere gelangen nur zufällig und gelegentlich in die Gebäude (zB. Lycosidae, Thomisidae). Wahrscheinlich dient das Gebäude für sie als Schutz für den Winter. So kann es vorkommen, dass die Einlagerung der juvenilen Exemplare von *Cheiracanthium mildei* in der Winterzeit auch auf anderen Gebieten des Landes beobachtet werden kann.

Kézirat lezárva: 1999. június

A szerzők címe (Anschrift des Verfassers):

SZINETÁR Csaba
BDTF Állattani Tanszék
H-9700 SZOMBATHELY
Károlyi Gáspár tér 4.

KENYERES Zoltán

Bakonyi Természettudományi Múzeum
H-8420 ZIRC
Rákóczi tér 1.

KOVÁCS Hajnalka
BDTF Állattani Tanszék
H-9700 SZOMBATHELY
Károlyi Gáspár tér 4.

Ábra

1. ábra. A vizsgált települések elhelyezkedése Magyarország UTM rendszerű hálótérképén. A települések UTM kódja: Balatongyörök XM 78 C3, Badacsonylábdihegy XM 88 D3, Révfülöp XM 98 D4, Salföld XM 99 C2, Sebron (Tapolca) XM 89 D1, Szentbékállá XM 99 D1, Szigliget XM 88 D1, Szent György-hegy (Tapolca) XM 89 C1, Tapolca XM 89 D1, Tihany YN 19 D4

2. ábra. A *Spermophora senoculata* előteste felülnézetben (a), a test oldalnézetben (b), és a petelemez (c).